

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
Географічний факультет
Кафедра географії та методики її навчання
Наукова бібліотека

РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ СУСПІЛЬНОЇ ГЕОГРАФІЇ У МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД (1920-1941 рр.)

Студентська конференція, присвячена 140-річчю з дня народження та 80-річчю з дня загибелі засновника української суспільної географії академіка Степана Рудницького
9 листопада 2017 року

Тернопіль, 2017 рік

С. Л. Рудницький
(1877-1937)

Кость Дубняк
(1890-1948)

В. Геринович
(1883-1949)

В. Тимошенко
(1885-1965)

О. Степанів
(1892-1963)

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО

Андрій Васильович КУЗИШИН –
кандидат географічних наук, декан
географічного факультету

Мирослав Якович СИВИЙ – доктор
географічних наук, професор, завідувач
кафедри географії та методики її навчання

ВСТУПНЕ СЛОВО

Михайло Васильович ПОТОКІЙ –
кандидат географічних наук, доцент
кафедри географії та методики її навчання

Зіновія Йосипівна ІРИК – завідувач
читальними залами наукової бібліотеки

**Ольга Іванівна ШАНАЙДА, Ольга
Василівна КИРЛАН** – провідні
бібліотекарі наукової бібліотеки

ДОПОВІДІ

*Мар'яна БАЗАН, Тетяна КАРАЧ
(магістрантки групи мГ-11).*

**Особливості розвитку української
суспільної географії в міжвоєнний
період. Формування головних напрямів
української суспільної географії у
міжвоєнний період**

*Оксана САВКА, Назар ЖМЕЛЮК
(магістранти групи мГ-11). Степан
Рудницький і Костянтин Воблий –
засновники української суспільної
географії.*

*Роксолана КАВ'ЯК (магістрантка групи
мГ-11, Іванна КУЛЬЧЕНКО (магістрантка
групи мГ-12).*

**Роль Українського науково-дослідного
інституту географії та картографії у
становленні суспільно-географічного
напрямку української географії.**

К.Г. Воблий
(1976-1947)

Антін Синявський
(1866-1951)

В. Садовський
(1886-1947)

М. Кордуба
(1876-1947)

М. В. Птуха
(1884-1961)

В. Кубійович
(1900–1985)

М. С. Волобуєв
(1903-1972)

Ю. Липа
(1900-1944)

К. П. Пятлі (1889-
1986)

Ф. А. Щербина
(1849-1936)

**Анастасія ФЕДЮЧОК, Мар'яна
КУРИЛЯК (магістрантки групи
мГ-11).**

**Вклад Федора Трофимовича
Матвієнка-Гарнаги у розвиток
теоретичних основ української
економічної географії
та економіки.**

**Мар'яна ПАНЬКЕВИЧ, Катерина
ШАТАЙЛО (магістрантки групи
мГ-11).**

**Михайло Васильович Птуха як
теоретик статистики населення,
демограф, економіст, організатор
науки.**

**Вікторія СОРОКА, Вікторія
ВИНАРЧУК (магістрантки групи
мГ-11).**

**Кость (Костянтин) Володимирович
Дубняк як краєзнавець, економіко-
географ, методист, організатор
географічної науки.**

**Тетяна ЛІТКОВЕЦЬ, Олена
ШПАЛЯРЧУК (магістрантки групи
мГ-11).**

**Михайло Симонович Волобуєв і
Микола Ілліч Шраг як економіко-
географи та економісти.**

**ОБГОВОРЕННЯ ДОПОВІДЕЙ
ТА ПОВІДОМЛЕНЬ.
ВИСТУПИ СТУДЕНТІВ І
ВИКЛАДАЧІВ.**

**ПЕРЕГЛЯД ЕКСПОЗИЦІЇ
НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ,
ПРИСВЯЧЕНОЇ ІСТОРІЇ
УКРАЇНСЬКОЇ СУСПІЛЬНОЇ
ГЕОГРАФІЇ У 1920-30-х РОКАХ.**

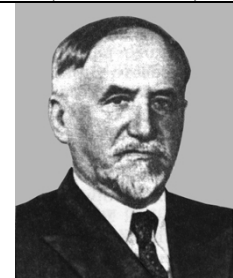
О. Т. Діброва (1904–
1973)

М. І. Шраг (1894-
1970)

І. Ф. Мукомель
(1906-1975)

Г. О. Кривченко
(1883-1960)

К. Коберський
(1890-1940)

Теоретико-методологічні основи економіко-географічних досліджень у 20-30-х роках ХХ століття склали праці таких відомих економістів, як М. Зібер, М. Туган-Барановський, М. Яснопольський, О. Русов та ін. На базі цих праць, а також під впливом російського економіста та економіко-географа Валентина Дена в Україні сформувався галузевостатистичний економіко-географічний напрям досліджень, який очолив К. Г. Воблій.

Другим джерелом формування української економіко-географічної (згодом – суспільно-географічної) школи були антропогеографічні дослідження С. Рудницького, В. Геріновича, В. Кубійовича, О. Степанів, які власне й започаткували антропогеографічну складову тодішньої економічної географії. К. Г. Воблій, Г. О. Кривченко та інші провідні географи навчалися і стажувалися в університетах Європи. Отже, в цілому, розвиток економіко-географічної думки в Україні формувалася на загальноєвропейському фоні.

Розвиток власне української економіко-географічної школи розпочався в першому десятиріччі ХХ століття. Її фундаторами стали Костянтин Григорович Воблій і Степан Львович Рудницький. Їх статті, навчальні посібники, книги та інші публікації містять справжні економіко-географічні узагальнення об'єкта і предмета дослідження, методологічні засади вивчення економічної географії України, її окремих регіонів.

20-ті роки і початок 30-х років ХХ століття відзначалися швидким розвитком усіх видів географічних досліджень. Створюються Український науково-дослідний інститут географії та картографії, науково-дослідні інститути кон'юнктури, демографії, соціалістичної реконструкції сільського господарства, а також кафедри економіки, статистики, економіки торгівлі й промисловості, сільськогосподарської економіки та історії народного господарства України у Київському та Одеському інститутах народного господарства; організовуються економічні товариства та комісії з вивчення народного господарства, природних багатств та краєзнавства України, сільськогосподарський науковий комітет та кабінети з вивчення окремих регіонів. Всі вони сприяли подальшому розвитку економіко-географічних досліджень. Розпочалась активна підготовка кадрів вищої кваліфікації в аспірантурі спочатку у вузах Харкова, а потім і Києва.

Були видані оригінальні навчальні посібники з економічної географії України для вищої і середньої школи (К. Воблій, С. Рудницький, В. Герінович, Я. Піляцький, В. Кістяківський).

Однак у другій половині 30-х років галузевостатистичний і антропогеографічний напрями в Україні були різко засуджені як буржуазні, а їх послідовники несправедливо репресовані. Проте ці дослідження створили належні умови для розвитку районного напрямку. Все ж без ґрунтовних галузевих досліджень народного господарства успішно розвивати районний напрям було б неможливо.

Розпочалися роботи з економічного районування України (П. Фомін, К. Воблій, М. Шраг, Р. Яновський, І. Зіберман). Україна навіть стала розглядатися як самостійно функціонуючий економічно-територіальний комплекс у складі СРСР, як частина світового господарства, що спирається на власний природний та господарський потенціал.

Наприкінці 30-х років обсяг економіко-географічних досліджень різко скоротився. Були репресовані здібні, національно свідомі вчені (С. Л. Рудницький, В. О. Герінович, М. М. Кордуба, О. І. Степанів, М. М. Іваничук). У Харкові був ліквідований НДІ географії і картографії (1934 р.), повноваження якого були передані географічному факультету Київського університету.

Позитивний вплив на подальший розвиток економіко-географічних досліджень в Україні мали організація К. Г. Вобліма у 1933 р. кафедри економічної географії у Київському університеті, утворення в 1934 р. Ради з вивчення продуктивних сил України та Інституту економіки АН УРСР (1936 р.) з відділом економічної географії, який теж очолив К. Г. Воблій. Крім К. Г. Вобліма, важливі економіко-географічні дослідження були виконані М. Яснопольським, М. Васильовою, М. Птухою, Ю. Корчак-Чепурківським, Й. Пасхавером, Г. Кривченком, В. Косинським, В. Кубійовичем.

М. В. Потокій, доцент кафедри географії та методики її навчання